
[2006-24-RE](#)

CAUSA 2006-24-RE

Número de registre 504-2006. Recurs d'empara

SENTÈNCIA DEL 25 DE MAIG DEL 2007

BOPA núm. 47, del 6 de juny del 2007

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional el 16 de novembre del 2006 per la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra l'aute del 6 de juny del 2006, dictat per la Batllia i contra l'aute del 26 d'octubre del mateix any, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se produït una presumpta vulneració dels drets fonamentals, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li les resolucions objecte de recurs "tot i dient que el Tribunal Superior ha d'admetre a tràmit el recurs d'apel·lació i l'ha de resoldre en el sentit de revocar la decisió de la Batllia de 6 de juny de 2.006 i declarar que l'escrit dipositat pel Sr. CALAFELL a la Cúria de la Batllia el dia 24 d'abril de 2.006 ha d'ésser tingut com escrit de contesta a la demanda en la causa d'autes a tots els efectes";

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 30 de novembre del 2006;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 5 de febrer del 2007, que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 8 de març del 2007, per la representació processal del Sr. Mateo Rello Calvo;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 13 de març del 2007, per la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo;

Vistes les conclusions formulades, dintre de termini, per les representacions processals respectives d'aquestes dues parts i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Carles Viver Pi-Sunyer;

Antecedents

Primer

Els consorts Esteve Calafell Castillo i Laura Bajet Cuellar es van querellar per un presumpte delicte d'estafa contra el venedor de dos apartaments que es van trobar embargats en una fallida.

Quan la resolució de la causa criminal encara no estava resolta ni la fallida conclosa, el 20 de setembre del 2004, el Sr. Mateo Rello Calvo va interposar davant la Batllia una demanda de tercera de domini contra el Sr. Manel Casal Ruiz, l'administrador de la fallida, i contra el Sr. Esteve Calafell Castillo, en què demanava l'aixecament de l'embargament al seu favor sobre un dels dos pisos.

Segon

El 4 d'octubre del 2004, el Sr. Esteve Calafell Castillo, sense contestar a la demanda de terceria de domini, va formular excepcions de prejudicialitat penal i de manca de litisconsorci passiu necessari en la persona de Laura Bajet Cuellar.

Tercer

Mitjançant providència del 6 d'octubre del 2004, la batlle va suspendre la tramitació dels autes, per tal de resoldre la pertinència de l'excepció de prejudicialitat penal formulada pel Sr. Esteve Calafell Castillo.

I, mitjançant aute del 22 de novembre del 2004, la mateixa batlle va donar lloc a la qüestió de prejudicialitat penal i va ordenar la suspensió dels autes civils de referència fins a la resolució de la causa penal.

Quart

El 13 de juliol del 2005, la Sala Penal del Tribunal Superior de Justícia va decidir, entre d'altres, deixar imprejutjada la titularitat dominical dels apartaments objecte del litigi. Per aquest motiu, el Sr. Mateo Rello Calvo va demanar a la Batllia de continuar el judici de terceria de domini interposat.

Cinquè

El 24 d'octubre del 2005, la Batllia va decidir la continuació d'aquest judici civil ordinari i va fixar una data per a la celebració del tràmit de contesta.

Sisè

Després de diversos aplaçaments efectuats de comú acord entre les parts litigants, el 24 d'abril del

2006, el Sr. Esteve Calafell Castillo va presentar el seu escrit de contesta a la demanda.

Setè

El 10 de maig del 2006, el Sr. Mateo Rello Calvo va presentar un incident de nul·litat d'actuacions contra la providència de la Batllia del 24 d'octubre del 2005, ja que va considerar que no procedia emplaçar l'altra part per contestar la demanda, cosa que vulnerava els seus drets fonamentals a la jurisdicció i a un procés degut.

Vuitè

El 6 de juny del 2006, la Batllia va declarar que tot i que l'incident de nul·litat d'actuacions formulat pel Sr. Mateo Rello Calvo era extemporani, "un dels principis essencials en el procediment civil és el de la preclusió, en mèrits del qual el procediment civil queda ordenat segons les normes processals que li són d'aplicació essent imprescindible per als litigants que aquests evacuin llurs respectius escrits al·legatoris en temps i forma, havent l'Òrgan Judicial de vetllar per l'estricta compliment d'aquest principi."

Per aquests motius, el batlle va decidir anul·lar d'ofici la providència del 24 d'octubre del 2005, i va inadmetre a tràmit l'escrit de contesta, presentat el 24 d'abril del 2006, pel Sr. Esteve Calafell Castillo.

Novè

El Sr. Esteve Calafell Castillo va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 26 d'octubre del 2006, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va estimar que el batlle s'havia pronunciat d'ofici tal com l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials li autoritzava, i d'acord amb aquest mateix article, contra aquesta resolució no s'hi pot interposar recurs, sense perjudici de l'emparament constitucional. Per tant, el Tribunal Superior de Justícia va inadmetre a tràmit aquest recurs d'apel·lació.

Desè

El 16 de novembre del 2006, la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo va presentar un recurs d'empara en què, en primer lloc, manifestava que la resolució de la Batllia no havia recaigut sobre la resolució de l'incident de nul·litat d'actuacions formulat pel Sr. Mateo Rello Calvo, que no va ser admès per extemporani, sinó que era una decisió ordinària d'ofici d'ordenament processal del plet, basada en un error de la Batllia. Per tant, el fet que el Tribunal Superior de Justícia no hagués admès a tràmit el recurs d'apel·lació interposat pel recurrent contra aquesta decisió de la Batllia vulnerava el dret a un procés degut, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

En segon lloc, i quant al fons, aquesta representació processal considerava que l'error de l'administració de justícia, si és que n'hi havia, no podia desposseir el recurrent del seu dret fonamental a la defensa, ja que no se li permetia contestar la demanda presentada contra ell. Segons el seu parer, el fet d'aixecar una qüestió de prejudicialitat penal abans de contestar la demanda, d'acord amb l'article 8 de la Llei qualificada de la justícia, atura i suspèn la tramitació del plet civil i això és precisament el que va fer l'auto de la Batllia, el 6 d'octubre del 2004. Aquesta part conclou, doncs, que s'han vulnerat els seus drets a la justícia i al procés degut d'armes iguals, perquè no s'ha pogut defensar mitjançant la seva contesta a la demanda, presentada el dia mateix que la Batllia havia fixat per aquest tràmit.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que anul·li les resolucions objecte de recurs "tot i dient que el Tribunal Superior ha d'admetre a tràmit el recurs d'apel·lació i l'ha de resoldre en el sentit de revocar la decisió de la Batllia de 6 de juny de 2.006 i declarar que l'escrit dipositat pel Sr. CALAFELL a la Cúria de la Batllia el dia 24 d'abril de 2.006 ha d'ésser tingut com escrit de contesta a la demanda en la causa d'autes a tots els efectes."

Onzè

El 30 de novembre del 2006, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que no s'observa cap limitació al dret a la defensa i a la jurisdicció en les resolucions objecte de recurs, atès que procuren resposta a cadascuna de les al·legacions de la part recurrent i motiven les decisions que adopten, fonamentant-les en l'ordenament jurídic andorrà. Segons el seu parer, d'acord amb el principi de preclusió el procediment civil queda ordenat segons les normes processals que li són d'aplicació sent imprescindibles per als litigants que aquests evacuin les seves al·legacions en temps i forma i l'òrgan judicial ha de vetllar per l'acompliment estricte d'aquest principi. En aquesta causa, la part recurrent havia estat degudament emplaçada per evacuar el tràmit de contesta a la demanda i no ho va fer en la data fixada per a aquest efecte.

Així doncs, el Ministeri Fiscal sol·licita la inadmissió a tràmit del recurs d'empara 2006-24-RE, atès que les resolucions objecte de recurs contenen una fonamentació jurídica i no arbitrària i que, en conseqüència, no es produeix cap vulneració dels drets recollits a l'article 10 de la Constitució.

Dotzè

El 8 de març del 2007, la representació processal del Sr. Mateo Rello Calvo va presentar un escrit d'al·legacions mitjançant el qual s'oposa als dos arguments del recurs d'empara i, en primer lloc, manifesta que l'aute de la Batllia objecte de recurs és vàlid, ja que l'article 18 bis 2 de la Llei transitòria de procediments judicials disposa que la Batllia pot constatar d'ofici la vulneració del dret a la jurisdicció i, en segon lloc, argüeix que aquest aute es fonamenta de manera adequada, per tal com el principi de preclusió "no és més que una "traducció" o una aplicació específica" del dret a la jurisdicció, i concretament del principi d'igualtat d'armes, així com una corroboració del principi de seguretat jurídica. Per tant, aquesta part al·lega que no pot admetre l'argument del recurrent, segons el qual el fet d'haver interposat una qüestió de prejudicialitat en el tràmit configurat per la contesta havia suspès la contesta, ja que aquesta ja havia tingut lloc.

Per acabar, aquesta part demana al Tribunal Constitucional que desestimi l'empara sol·licitada i que confirmi l'aute del 26 d'octubre del 2006 del Tribunal Superior de Justícia, així com l'aute del 6 de juny del 2006 de la Batllia.

Tretzè

El 13 de març del 2007, la representació processal del recurrent va presentar un escrit d'al·legacions en què reiterava tot allò que ja havia adduït i argumentat en el seu escrit d'empara, així com tot allò que havia demanat.

Catorzè

El 20 de març del 2007, el Ministeri Fiscal i el 29 de març del mateix any, la representació processal del Sr. Mateo Rello Calvo van presentar llurs escrits de conclusions en què reiteraven substancialment tot allò que fou al·legat i argumentat en els escrits precedents presentats davant el Tribunal Constitucional.

Quinzè

El 4 d'abril del 2007, la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo va presentar un escrit de conclusions en què, pel que fa a l'informe del Ministeri Fiscal, considera que els fets i arguments

que conté no són homogenis amb l'escrit de recurs d'empara, és a dir, que argumenta contra quelcom que el recurrent no ha al·legat; que és una forma d'argumentació tautològica sobre algun dels arguments del recurrent oblidant els demés, alguns dels quals són fonamentals.

Pel que fa a l'escrit de la representació processal del Sr. Mateo Rello Calvo, considera que el Tribunal Constitucional és precisament competent per apreciar les vulneracions del dret a la jurisdicció, les quals se situen en la majoria en qüestions de procediment i que aquesta representació processal obvia totalment l'argument del recurrent relatiu a l'incident de nul·litat i "s'entreté a contestar per la banda". Segons el parer de la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo, la decisió de la Batllia no es fonamenta en l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials, sinó que es fonamenta en una simple correcció d'error de la Batllia, i, per tant, és una decisió recurrible en apel·lació. Quant a la preclusió, aquest és el punt on rau el thema decidendi de l'empara: si la preclusió aplicada al recurrent és o no recurrible davant el Tribunal Superior de Justícia.

Per acabar, com que les manifestacions del Ministeri Fiscal i de l'altra part no han desvirtuat els seus arguments factuais i jurídics, la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo reitera la seva petició inicial continguda en el recurs d'empara.

Fonaments jurídics

Primer

Com s'ha exposat amb deteniment en els antecedents, el recurrent en empara al·lega una doble vulneració dels drets de l'article 10 de la Constitució.

D'una banda, afirma que l'aute del Tribunal Superior de Justícia del 26 d'octubre del 2006 ha vulnerat el seu dret a un procés degut, perquè va inadmetre el recurs d'apel·lació interposat contra l'aute del 6 de juny del mateix any, dictat pel batlle, que va declarar d'ofici la nul·litat de les actuacions, en aplicació de l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials. Segons el parer del recurrent, aquest precepte no era d'aplicació, ja que la nul·litat només es pot declarar quan s'ha vulnerat el dret a la jurisdicció i aquest no era el cas, atès que ja s'havia desestimat per extemporània la pretensió de nul·litat suscitada per l'altra part en litigi.

En segon lloc, al·lega que l'aute esmentat de la Batllia conculca els seus drets a la jurisdicció i a un procés degut en igualtat d'armes, ja que l'anul·lació li impedeix defensar-se per mitjà de la contesta

a la demanda de terceria de domini, per tal com va declarar, amb efectes retroactius, que la contesta al fons de la demanda s'havia d'haver produït en el mateix moment en què va formular l'excepció de prejudicialitat penal i va demanar la suspensió de la tramitació del procés de la terceria de domini esmentat.

Segon

Abans d'entrar a analitzar el fons de les qüestions plantejades, pel que fa als requisits processals, cal advertir que, malgrat que el recurrent no va interposar en el seu moment l'incident de nul·litat d'actuacions previ al recurs d'empara, segons exigeix l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials, en el cas enjudiciat no es pot considerar que aquesta interposició fos un requisit exigible, atès que el Tribunal Superior de Justícia mateix, davant del qual s'hauria d'haver presentat el recurs, en l'acte objecte d'aquest procés d'empara, ja li havia advertit explícitament que l'acte de nul·litat de la Batllia no era "susceptible de recurs, sens perjudici de l'emparament constitucional". En aquestes circumstàncies, resultaria desproporcionat exigir al recurrent la formalització d'un recurs que l'òrgan judicial al qual va dirigit, ja ha declarat manifestament improcedent i ha assenyalat com a única via expedida de recurs la via de l'empara constitucional. De fet, si el recurrent hagués interposat l'incident de nul·litat hauria corregut el risc de que el posterior recurs d'emparament s'hagués considerat extemporani per haver utilitzat un recurs manifestament improcedent.

Tercer

Pel que fa al fons de les qüestions plantejades, cal exposar d'entrada el test o cànon d'enjudiciament aplicable en el cas que ens ocupa. Convé recordar que, segons ha reiterat aquest Tribunal, la selecció, la interpretació i l'aplicació de les regles processals són una qüestió que correspon en exclusiva als jutges i als tribunals de la jurisdicció ordinària i només adquireix relleu constitucional quan la resolució no dóna resposta a les qüestions plantejades, quan la resposta incorre en error material patent, quan és immotivada o quan resulta arbitrària, en el sentit de lògicament irraonable. Això no obstant, el Tribunal Constitucional també ha considerat, per exemple a l'acte del 14 de març del 2007, que quan la resolució judicial recorreguda en empara té com a conseqüència la impossibilitat d'accedir per primera vegada a la jurisdicció per fer valer drets o interessos legítims o per defensar-se contestant per primera vegada a una demanda, el test que cal aplicar en el control de constitucionalitat ha de ser més estricte, ja que el dret a accedir per primer cop a la jurisdicció comporta la interdicció de les interpretacions i aplicacions de les regles processals que pel seu rigorisme o pel seu formalisme revelen una clara desproporció entre els fins que els requisits processals persegueixen i els interessos que es sacrifiquen.

Quart

L'aplicació dels canons esmentats a la primera de les al·legacions condueix directament a la desestimació de l'empara sol·licitada, ja que la interpretació de l'article 18 bis de la Llei transitòria de procediments judicials, efectuada pel Tribunal Superior de Justícia i que porta a la inadmissió del recurs d'apel·lació, està motivada, no incorre en error material patent i no es pot considerar arbitrària ni desproporcionada. La tesi del recurrent segons la qual la desestimació del recurs interposat per l'altra part per causa d'extemporaneïtat, comportava la desaparició de tota implicació del dret a la jurisdicció, no es pot compartir, ja que suposa negar la possibilitat constitucional d'interpretar que el jutge pot vetllar d'ofici per a la preservació dels drets constitucionals al llarg de tot el procediment judicial. Dit en altres paraules, no es pot titllar d'arbitrària, ni de desproporcionada o d'excessivament formalista una interpretació de l'article 18 bis esmentat que sosté que els jutges poden vetllar pel respecte dels drets constitucionals de l'article 10 de la Constitució, malgrat les parts en litigi no disposin ja d'instruments processals per fer-los valer.

Cinquè

Tampoc pot prosperar la denúncia relativa a l'aute de la Batllia que anul·la d'ofici la providència del 24 d'octubre del 2005, per la qual s'emplaçava a les parts per contestar a la demanda de la tercera de domini i, com a conseqüència d'aquesta anul·lació, s'inadmetia l'escrit de contesta al fons de la demanda, evacuat per la representació del recurrent actual en empara el 24 d'abril del 2006.

El que és cert és que en l'ordenament jurídic andorrà i, més concretament, entre les normes que regulen el procés civil, no hi ha cap precepte que, de forma expressa, obligui al demandat a contestar el fons de la demanda amb anterioritat o al mateix temps que s'al·leguen les excepcions dilatòries o peremptòries que es considerin pertinents. Tanmateix, també és cert que l'article 9.4 de la Llei qualificada de la justícia i els articles 4 a 11 de l'annex II del Decret d'adaptació i actualització de les lleis de procediment civil del 4 de febrer de 1986 (parcialment modificat per la Llei transitòria de procediments judicials), s'han interpretat de forma general i reiterada des de la perspectiva i com una concreció dels principis de preclusió i de subsidiarietat, que obliguen a les parts en conflicte a acumular en cada fase processal tots els mitjans d'atac o de defensa de què disposin. Així ho reiteren els òrgans judicials i el Ministeri Fiscal en aquest procediment, i el recurrent no ho discuteix ni aporta cap argumentació que permeti concloure que el principi de preclusió entès en el sentit indicat no regeix en l'ordenament andorrà, i, en conseqüència, que l'exigència de respondre al fons de la qüestió plantejada per la demanda de tercera de domini abans o en el mateix moment en què es planteja l'excepció de prejudicialitat és sorprenent, ja que respon a una interpretació de les regles processals que s'aparta del que constitueix una regla general i reiterada.

L'exigència d'al·legar sobre el fons de la demanda amb caràcter previ o coetani a la formulació de les excepcions processals no es pot considerar una interpretació rigorista o desproporcionada, ja que cal tenir present que, com a contrapartida o contrapunt als avantatges que signifiquen pel demandat el fet que es resolguin les excepcions abans de tenir que al·legar sobre el fons, hi ha altres drets de les contraparts i altres béns de relleu constitucional que també cal ponderar com són els derivats de la celeritat necessària dels processos judicials, sobretot, en supòsits de procediments

abreujats com el que es seguia en aquest cas, sense que el recurrent formulés cap objecció al respecte.

Finalment, cal tenir en compte que, davant allò que sosté el recurrent, el fet que la Batllia no advertís la concurrència de la causa d'inadmissió fins que va concloure el procés penal i, inclús, fins que no va emplaçar de nou els litigants per contestar la demanda, no és la causa de que el recurrent no pogués contestar el fons de la demanda. La manca de resposta sobre el fons només és imputable al recurrent, que no va evacuar aquest tràmit en el moment processal en què, segons el parer del jutge, era l'adequat. La inadvertència judicial d'aquest defecte processal va retardar inútilment el moment en què l'òrgan judicial va declarar la inadmissió de la contestació de la demanda, però el fet d'haver advertit aquest defecte en el primer moment no hauria tingut com a resultat que el recurrent hagués pogut contestar a la demanda, ja que aquesta s'havia d'haver produït, segons la interpretació judicial que hem considerat ajustada a l'article 10 de la Constitució, el 4 d'octubre del 2004, dia que se l'havia emplaçat per contestar al fons de la demanda.

DECISIÓ:

En atenció a tot el que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

HA DECIDIT:

Primer

Desestimar en tots els seus extrems el recurs d'empara interposat per la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo. I, per tant, declarar que no s'ha vulnerat cap dels vessants del dret a la jurisdicció, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

Segon

No hi ha expressa condemna en costes.

Publicar aquesta sentència, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del Sr. Esteve Calafell Castillo, a la representació processal del Sr. Mateo Rello Calvo, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 25 de maig del 2007.

Didier Maus

Carles Viver Pi-Sunyer

President

Vicepresident

Miguel Herrero de Miñón

Magistrat